

Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»

Кафедра економіки і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з НМР та І

 К. Г. Михайлова

«11» вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Навчальна фахова практика»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 – Економіка

Освітня програма «Бізнес-економіка та її правове забезпечення»

Факультет «Бізнес управління»

2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Навчальна фахова практика»
для здобувачів за спеціальністю 051 «Соціальні та поведінкові науки», освітня
програма «Бізнес-економіка та її правове забезпечення»

Розробник: к. е. н., доцент кафедри економіки і права
Ягольницький Олександр Андрійович

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри економіки та права

Протокол від 10 вересня 2024 року № 2

Завідувач кафедри економіки та права

 _____ Васюренко Л.В.

«10» вересня 2024 року

Схвалено радою факультету «Бізнес управління»

Протокол від 11 вересня 2024 року № 1

Голова _____ Астахов В.В.

«11» вересня 2024 року

1. Опис навчальної дисципліни

Мета практики – формування у здобувачів практичних навичок та умінь, необхідних для виробничо-технічної, організаційно-управлінської, фінансової і дослідницької діяльності на підприємствах в сучасних умовах господарювання.

В тому числі сформувати систему програмних компетентностей і результатів навчання: (Інтегральна), Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

(ЗК4.) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

(ЗК5.) Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

(ЗК12.) Навички міжособистісної взаємодії.

(СК1.) Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

(СК15.) Здатність аналізувати правові проблеми в економічній діяльності, формувати та обґрунтовувати правові позиції щодо супроводу бізнесу.

(СК 16.) Здатність виявляти, аналізувати та розв'язувати складні економічні проблеми та задачі, інтегруючи теоретичні знання та практичні навички з економіки та права для забезпечення ефективного функціонування та стратегічного розвитку суб'єктів господарювання.

Завдання:

- ознайомитися з організаційною структурою підприємства, призначенням окремих структурних підрозділів, складом, функціями і завданнями економічної служби підприємства;
- дослідити механізм формування виробничої програми підприємства і її економічного обґрунтування з боку можливостей ринку, маркетингу, ресурсного забезпечення;
- оцінити кількісний та якісний склад основних та обігових засобів, персоналу, фінансових ресурсів;
- ознайомитися з особливостями виробничого процесу на підприємстві;
- розглянути порядок формування і методики розрахунку прямих витрат по окремих видах продукції (робіт, послуг), накладних витрат на здійснення виробничо-господарської діяльності, собівартості продукції;
- ознайомитися з організацією праці на підприємстві, формуванням фонду оплати праці;
- оцінити фінансово-господарський стан підприємства;
- вивчити ефективність діяльності підприємства і перспективи її підвищення за рахунок впровадження інновацій, диверсифікації діяльності, технічного переозброєння і т.п.

Обсяг у кредитах – 3 кредити

Розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять	
Повний термін навчання	
денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки:	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	

-	-
Практичні	
-	-
Лабораторні	
-	-
Самостійна робота	
90	90
Індивідуальні завдання	
-	-
Види підсумкового контролю	
Залік	Залік

Статус дисципліни – обов'язкова

Передумови для вивчення дисципліни:

Вивчення дисципліни базується на знаннях та навичках, отриманих під час вивчення наступних дисциплін: навчальна ознайомча безвідривна практика, бізнес тренінгова практика

Очікувані результати навчання:	Методи навчання (вказати за кожним результатом навчання)	Форми оцінювання/ Засоби діагностики результатів навчання*
Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач (ПРН 8)	Математичні та статистичні методи економічного аналізу	Виконання практично орієнтованих, проблемних завдань, кейсів; підготовка письмових та усних повідомлень щодо різних аспектів діяльності підприємства; презентації результатів виконаних завдань для перевірки вміння визначати економічні поняття і застосовувати їх, концепції та теорії для пояснення практичних ситуацій
Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники (ПРН 13)	Загальнонаукові методи пізнання та дослідницької діяльності	Виконання типових та ситуаційних завдань, кейсів; презентація результатів дослідження та аналізу, опрацювання матеріалів для самостійної роботи з поставленого проблемного питання для перевірки вміння розкрити сутність економічних понять для пояснення практичних ситуацій
Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки (ПРН 16)	Загальнонаукові методи пізнання та дослідницької діяльності	Виконання практично орієнтованих, проблемних завдань; індивідуальних науково-дослідних робіт для перевірки засвоєння основних положень професійної етики економіста. Виконання завдань для визначення рівня сформованості базових знань, володіння категоріально-понятійним апаратом економіки

Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами (ПРН 20)	Загальнонаукові методи пізнання та дослідницької діяльності	Виконання типових та ситуаційних завдань, кейсів; презентація результатів дослідження та аналізу, опрацювання матеріалів для самостійної роботи з поставленого проблемного питання для перевірки вміння розкрити сутність економічних понять для пояснення практичних ситуацій
Пояснювати природу та зміст основних правових явищ (ПРН 26)	Загальнонаукові методи пізнання та дослідницької діяльності	Виконання типових та ситуаційних завдань, кейсів; презентація результатів дослідження та аналізу, опрацювання матеріалів для самостійної роботи з поставленого проблемного питання для перевірки вміння розкрити сутність економічних понять для пояснення практичних ситуацій
Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права у контексті економічних процесів (ПРН 27)	Загальнонаукові методи пізнання та дослідницької діяльності	Виконання типових та ситуаційних завдань, кейсів; презентація результатів дослідження та аналізу, опрацювання матеріалів для самостійної роботи з поставленого проблемного питання для перевірки вміння розкрити сутність економічних понять для пояснення практичних ситуацій
Вміти виявляти, аналізувати та розв'язувати складні економічні проблеми та задачі, поєднуючи теоретичні знання та практичні навички з економіки та права для забезпечення ефективного функціонування та стратегічного розвитку суб'єктів господарювання (ПРН 28)	Математичні та статистичні методи економічного аналізу	Виконання практично орієнтованих, проблемних завдань, кейсів; підготовка письмових та усних повідомлень щодо різних аспектів діяльності підприємства; презентації результатів виконаних завдань для перевірки вміння визначати економічні поняття і застосовувати їх, концепції та теорії для пояснення практичних ситуацій

Засоби діагностики результатів навчання:

* Поточна діагностика результатів навчання здійснюється за допомогою наступних методів і форм роботи: виконання здобувачами практично орієнтованих, проблемних завдань; групових проектів; підготовка письмових та усних повідомлень за тематикою навчального курсу; презентації результатів виконаних завдань;

- періодична (обов'язкова) діагностика здійснюється у формі виконання студентами письмових тестових контрольних робіт та індивідуального завдання.

- підсумкова діагностика результатів навчання здійснюється у формі заліку після вивчення модулю 1 та у формі заліку після вивчення модулю 2.

Мова навчання: державна (українська).

3. Програма навчальної дисципліни

Основним підсумком практики для студентів є виконання календарного графіку, складання та захист звіту. Письмовий звіт поєднує всі розділи програми практики.

Період завершення практики дає можливість студенту реально оцінити свої сили, за допомогою керівника практики визначити основні недоліки у теоретичній підготовці, отримати навички для подальшої діяльності.

У студентів під час проходження практики може накопичуватись занадто багато інформації. У цьому випадку керівник практики від кафедри зобов'язаний навчити студента правильно оформленню звітних матеріалів, дотриманню послідовності та точності викладання, а також вмінню вибирати найбільш суттєве. Тому студент, крім записів у щоденнику про виконану роботу, повинен скласти звіт про проходження (виконання графіку) практики по розділах.

Основним документом, де фіксується процес проходження студентом практики, є щоденник проходження практики.

Правила ведення і оформлення щоденника

1. Щоденник — це основний документ студента під час проходження практики.
2. Під час проходження практики студент щодня коротко повинен записувати у щоденник усе, що він зробив згідно з календарним планом проходження практики.
3. Щонайрідше раз на тиждень студент зобов'язаний подавати щоденник для перегляду керівникам практики від навчального закладу та бази практики, які перевіряють щоденник, роблять письмові зауваження, дають додаткові завдання і підписують виконані студентом записи.
4. Після завершення практики заповнений щоденник подається керівникам практики від навчального закладу і бази практики.
5. Оформлений щоденник з відгуками та підписами керівників, печаткою підприємства студент повинен захистити перед комісією навчального закладу.
6. Без заповненого щоденника практика не зараховується.

План звіту про виконання програми практики:

- Вступ, де зазначаються мета і завдання практики.
- Опис основних Розділів, в яких згрупована відповідна інформація про підприємство – базу практики.
- Зміст практичних індивідуальних завдань, що виконувались під час проходження практики.
- Висновки про результати практики і пропозиції щодо поліпшення економічної діяльності підприємства.
- Список використаної літератури.
- Додатки.

Вимоги до оформлення звіту

Звіт студента по проходження практики набирається на комп'ютері:

Параметри сторінки: формат листка – А4 (21см.×29,7см.).

Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого, верхнього і нижнього – по 20 мм.

Формат шрифту: *по тексту*: Times New Roman; розмір шрифту – 14; міжрядковий інтервал – 1,5; відступ абзацу – 15 мм.; *в таблицях*: Times New Roman; розмір шрифту – 8, 10, 12 або 14; міжрядковий інтервал – 1,0.

Назву розділів слід розпочинати із нового листка.

Розділи звіту нумеруються за наступним зразком “**РОЗДІЛ 1**” (Times New Roman; розмір шрифту – 14, літери всі великі, напівжирні, розміщується по середині тексту), назва розділу – Times New Roman; розмір шрифту – 14, перша літера велика, курсив, напівжирні, розміщується по середині тексту.

Підрозділам надається нумерація: 1.1., 1.2., 1.3., ...2.1.,2.2., ... і т.д. і оформляється шрифт за попередньо зазначеним зразком.

При використанні у звіті ілюстрованого матеріалу (рисуноків, графіків, діаграм, схем) нумерація робиться кількома цифрами з вказівкою номера підрозділу і порядкового номера ілюстрації (напр., “*Рис. 1.2*”). Назва розміщується безпосередньо під рисунком (Times New Roman; розмір шрифту – 14, перша літера велика, курсив, напівжирні, розміщується по середині тексту).

Цифровий матеріал рекомендується представляти у вигляді таблиць. Кожна з них повинна мати змістовну назву, яка ставиться під словом “*Таблиця*” (розмір шрифту – 14, перша літера велика, курсив, напівжирні, розміщується по правій стороні тексту) над відповідною таблицею. Далі вказується назва таблиці (розмір шрифту – 14, перша літера велика, курсив, напівжирні, розміщується по середині тексту). Таблиці нумеруються так само, як ілюстрації. Таблицю необхідно розміщати після посилання на неї в тексті (напр., див. табл. 1.2), після чого робиться її аналіз. У шапці таблиці шрифт за наступною вимогою: розмір шрифту – 8, 10, 12 або 14; курсив; напівжирний; міжрядковий інтервал – 1,0.

В список інформаційних джерел включаються всі джерела, які використовувались при складанні звіту. В тексті звіту на інформаційні джерела робляться посилання (в кінці сторінки або в квадратних дужках цифрами, які вказують на номер джерела в списку і сторінку з нього).

Допоміжний матеріал (інструкції, великі таблиці, ілюстрації, окремі схеми і т.п.) слід розташовувати в додатках, давати кожному з них змістовну назву та порядковий номер арабськими цифрами, а в тексті робити посилання на відповідний додаток.

Звіт студента про практику повинен мати: титульний аркуш; зміст з назвами розділів (згідно графіку проходження практики) та сторінок, де вони починаються; стислу характеристику бази практики; зміст і аналіз кожного розділу практики; список інформаційних джерел; додатки (при необхідності).

Достовірність інформації, поданої в звіті, підтверджується зразками організаційно-розпорядчої, планової, фінансової та ін. документації.

Звіт студента про практику повинен мати нумерацію листів, починаючи з цифри 3, починаючи із вступу, бути зброшурованим (зшитим). Нумерація сторінок розміщується у правому верхньому куті листа.

На титульній сторінці звіту необхідно мати: особистий підпис керівника практики від кафедри з вказівкою його посади, прізвища, ім'я, по-батькові особистий підпис керівника практики від підприємства; прізвища, ім'я, по-батькові, особистий підпис студента. Все повинно бути завірене печаткою підприємства, де студент проходив практику.

Структура та зміст звіту з практики

Звіт з практики має наступну структуру:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ, де зазначаються мета і завдання практики (2-3 с.);
- основна частина (25-30 с.);
- висновки та пропозиції (3-5 с.);
- список використаних джерел;
- додатки.

Загальний обсяг звіту має бути в межах 20-30 с. (без додатків).

У ВСТУПІ визначаються цілі і завдання виробничої практики, стан і тенденції розвитку економіки в цілому та тієї галузі, в якій функціонує суб'єкт господарювання, де студент проходив практику.

ОСНОВНА ЧАСТИНА звіту повинна містити 3 розділи:

Розділ 1. Загальна характеристика та аналіз діяльності бази практики.

Першим етапом навчальної фахової практики є ознайомлення студента зі специфікою господарської діяльності підприємства – бази практики. Опис загальної системної характеристики підприємства-бази практики наводиться студентом у Розділі I звіту з навчальної фахової практики та включає кілька завдань:

- охарактеризувати статус підприємства (дату створення, юридичну адресу, форму власності, належність до певної організаційно-правової форми, основні цілі та обмеження діяльності);

- стисло описати історію створення і розвитку підприємства; їх трансформування за умов розвитку ринкових відносин; форми залучення інвестицій; визначити стадію життєвого циклу підприємства;

- ознайомитися зі статутом підприємства, проаналізувати його відповідність чинному законодавству, проаналізувати дотримання державних вимог щодо реєстрації та діяльності підприємства; ознайомитися з основними видами господарської діяльності (переважаюча спеціалізація), охарактеризувати галузеву належність підприємства.

Охарактеризувати організаційну структуру підприємства:

- Дослідити організаційну структуру управління підприємства.

- Проаналізувати положення про структурні підрозділи та визначити функціональні обов'язки працівників, що закріплені у посадових інструкціях одного зі структурних підрозділів (бажано, того підрозділу, де студент проходить практику).

Описати основні види діяльності підприємства. Визначити асортимент продукції (послуг). Ознайомитись з основними контрагентами підприємства. З'ясувати умови співпраці з іншими суб'єктами ринку.

Розділ 2. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства (бази практики).

Другий розділ носить практичне значення і висвітлює результати самостійного аналізу зібраної інформації про фінансово-господарську діяльність. Розраховуються показники валової, чистої і реалізованої продукції, узагальнюючі показники ефективності за останні 3 роки та визначаються фактори, які її обумовили. Аналіз фінансової діяльності підприємства повинен містити аналіз фінансових показників підприємства за останні три роки:

- Аналіз показників ліквідності;
- Аналіз показників фінансової стійкості;
- Аналіз показників ділової активності;
- Аналіз показників рентабельності.

Дається характеристика персоналу підприємства по категоріях, його якісного і кількісного складу в динаміці; представляються розрахунки показників продуктивності праці і проводиться їх аналіз.

Розділ 3. Перспективи розвитку підприємства – бази практики

У третьому розділі практиканту необхідно науково обґрунтувати рекомендації щодо напрямів усунення недоліків та покращення результатів господарської діяльності підприємства, вдосконалення управлінського механізму, важелів здійснення організаційних перетворень тощо. Доречним буде адаптування світового досвіду до умов вітчизняної економіки.

6.Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (далі ІНДЗ) не передбачено у змісті освітньої компоненти.

7. Методи навчання

Практична підготовка здобувачів проводяться з використанням наступних методів навчання:

- пояснювально-ілюстративний;
- проблемний;
- дослідницький;
- розв'язання типових та ситуаційних завдань.

При організації самостійної роботи студентів перевага надається опрацюванню наукової літератури, розв'язанню практичних завдань, підготовки доповіді, із подальшим публічним виступом у групі.

8. Методи контролю

Підсумковий контроль має за мету перевірити та оцінити рівень знань, отриманих під час проходження практики, умінь використовувати їх для вирішення практичних завдань, а також рівень оволодіння теоретичними знаннями та практичними вміннями та навичками в обсязі вимог навчальної програми. Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку після опрацювання змістовного модулю 1 та змістовного модулю 2.

9. Критерії оцінювання результатів навчання:

Таблиця 9.1 – Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролів

Вид контролю	Кількість балів
Підсумковий контроль:	
Захист звіту з практики	100
<i>Разом за підсумковий контроль</i>	Максимум 100 балів

Шкала оцінювання

<i>За національною шкалою</i>	<i>Кількість балів</i>
Зараховано	90–100
Зараховано	70–89
Зараховано	50–69
Не зараховано	25–49
Не зараховано	0–24

10. Рекомендовані літературні джерела

Основна

1. Аналіз господарської діяльності: практикум / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. Львів: ЗУКЦ, 2017. 148 с.
2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: У 2 кн. / За ред. С.Панчишина і П.Островерха. Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка К.: Знання, 2016. 723 с.
3. Бель В.В., Когут Ю.М. Фінанси: Навч.-метод. Посіб.для самостійного вивчення дисципліни. К.: МАУП; Ужгород: ЗІ ім. А.Волошина, 2004. 168 с.
4. Василюк О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 608 с.
5. Габбард, Р. Глен. Гроші, фінансова система та економіка: Підручник / Пер. з англ.; Наук. ред. пер. М. Савлук, Д.Олесневич. К.: КНЕУ, 2004. 889 с.
6. Глобальна економіка: Навчальний посібник / Мазурок П.П., Одягайло Б.М., Кулішов В.В., Сазонец О.М. Львів «Магнолія 2006», 2011. 208 с.
7. Гринів Л.С. Екологічна економіка: Навчальний посібник. Львів «Магнолія 2006», 2013. 359 с.
8. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 3-тє, без змін. К.: КНЕУ, 2006. 256 с.
9. Економічна теорія: практикум (тести і задачі): навч. Посібник / за ред. О.З.Ватаманюка. Львів: Інтеллект-захід, 2010.374с.
10. Майовець Є. Й. Маркетинг: теорія та методологія: навч. Посібник. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2013. 450 с.
11. Юринець З. Інвестиційний та інноваційний менеджмент. Навч. посіб. / З. Юринець, Л. Гнилянська. Львів : Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка, 2021. 319 с.

Додаткова

1. Бандура З.Л., Кріль Я.Я., Москаль Н.В. Облік і аудит: Навчальний посібник, за заг. ред. проф. Ковалюка О.М. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2018. 278 с.
2. Бізнес-статистика: навч. посібник / [Матковський С. О., Гринькевич О.С., Вдовин М. Л., Вільчинська О.М., Марець О.Р., Сорочак О.З.]. К.: Алерта, 2016. 280 с.
3. Ватаманюк О. З. Бізнес-економіка: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 324 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Аудиторська палата України URL: <https://www.apu.com.ua>
2. Верховна Рада України URL: <https://www.rada.gov.ua>
3. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Електронний репозитарій ХГУ "НУА" URL: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/>
5. Міністерство фінансів України URL: <https://mof.gov.ua>
6. Фінансовий аналітик-сервіс URL: www.fas.com.ua